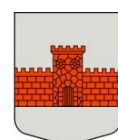

Lokal miljömål för Bodens kommun och prioriteringar i miljömålsarbetet

Antagen av Kommunfullmäktige
2017-02-20 § 7

Innehåll

Förord - Framtiden börjar nu!.....	1
Bakgrund	2
Kommunens miljömål	6
Funktion och syfte	6
Upplägg	7
Genomförande	9
Fokusområden	11
Klimat	11
Biologisk mångfald:	14
Gifrfri miljö.....	17
Vatten.....	20
God bebyggd miljö	22
Ordlista	24
Sveriges 16 miljökvalitetsmål	27

Bilaga 1: Sveriges 16 miljökvalitetsmål

Bilaga 2: Globala mål för utveckling, Agenda 3030

Bilaga 3: Norrbottens Klimat- och energistrategi 2016

Förord - Framtiden börjar nu!

Det vi gör idag påverkar hur världen ser ut i morgon

Den insikten tillsammans med viljan att utveckla samhället, att förändra och förbättra, är grunden för Bodens kommuns miljöarbete.

Vi i Bodens kommun vill komma till rätta med miljöproblemen och inte lämna över dem till kommande generationer. Vi strävar efter att skapa ett hållbart samhälle ur ekologisk, socialt och ekonomiskt perspektiv. I praktiken innebär det att vi varken får överutnyttja naturresurser eller påverka miljön mer än den tål. Det innebär även en strävan efter ett samhälle som är rättvist och solidariskt, där alla människor har rätt till en god välfärd och där företag kan växa med en miljömässigt hållbar produktion som grund.

För att nå vårt mål måste hållbarhetsperspektivet genomsyra både kommunens interna och utåtriktade arbete. Vi gör redan mycket som vi är stolta över – samtidigt har vi också mycket kvar att göra. Vi i Bodens kommun ska vara en förebild som andra kommuner, företag, organisationer och privatpersoner kan lära och inspireras av.

Vårt miljöarbete ska präglas av långsiktighet, helhetssyn och kreativitet. En tydlig målstyrning och regelbunden uppföljning är viktiga redskap i vår strävan efter ständig förbättring och utveckling.

Bodens kommuns verksamheter och bolag har olika uppdrag och förutsättningar. Samtidigt är ansvaret för vår miljö, för klimatet och människors hälsa något vi har gemensamt. I strategiska planen lyfter vi fram de viktigaste miljöfrågorna som vi jobbar med just nu. En grundsten i vårt miljöarbete är strävan efter att skapa förutsättningar för ett långsiktigt ekologiskt hållbart samhälle. Det ska vara enkelt och lönsamt att göra hållbara val för alla som bor och verkar i kommunen samt för våra besökare. Det ska vara lätt att göra rätt, helt enkelt!

Nu fortsätter arbetet.

Följ med in i framtiden!

Bakgrund

Det svenska miljömålssystemet består av ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål och tjugofyra etappmål. Generationsmålet och de 16 miljömålen antogs 1999 och i proposition 2000/01:130 anges att målen ska vara uppfyllda 2020.

Generationsmålet

Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Generationsmålet är därför vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. I målet står också att arbetet med att lösa de svenska miljöproblemen inte ska ske på bekostnad av att vi exporterar miljö- och hälsoproblem till andra länder.

Generationsmålets innebörd

Generationsmålet innebär att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska nås inom en generation. Miljöpolitiken ska fokusera på att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

Miljökvalitetsmålen

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Det finns även preciseringar av miljökvalitetsmålen. Preciseringarna förtydligar målen och används i det löpande uppföljningsarbetet av målen.

Uppföljning och utvärdering

På nationell nivå följs miljökvalitetsmålen upp med en rapport varje år och en fördjupad utvärdering en gång per mandatperiod till regeringen. Respektive myndighet ansvarar för uppföljningen av sina miljökvalitetsmål. Naturvårdsverket sammanställer sedan uppföljningarna och lämnar en samlad redovisning till regeringen.

I uppföljningen av miljö kvalitetsmålen bedöms om dagens styrmedel och de åtgärder som görs före år 2020 är tillräckliga för att nå målen. Bedömningen sammanfattas i betyget ja, nära eller nej.

Fördjupad utvärdering

Den 22 oktober 2015 kom den senaste fördjupade utvärderingen av miljömålen – den fjärde sedan riksdagen beslutade om miljömålssystemet år 1999. Rapporten innehåller bedömningar och prognoser för generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, analyser av synergier och konflikter i miljöarbetet, en genomgång av tillgängliga styrmedel och hur det regionala och lokala miljöarbetet går.

[Allt om den senaste fördjupade utvärderingen finns på miljomal.se/fu](http://miljomal.se/fu)

Årlig uppföljning

I slutet av mars varje år lämnar Naturvårdsverket en uppföljning av miljö kvalitetsmålen och etappmålen till regeringen. I den årliga uppföljningen bedöms möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen och etappmålen. Tillståndet för miljön beskrivs och de åtgärder som gjorts för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Myndigheten gör även en analys av utvecklingstrenden för generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

[Allt om den senaste årliga uppföljningen finns på miljomal.se/au](http://miljomal.se/au)

Regional uppföljning

I december varje år redovisar alla länsstyrelser och Skogsstyrelsen möjligheten att nå 13 av de svenska miljö kvalitetsmålen inom sitt län. Denna regionala uppföljning är ett underlag till den kommande årliga nationella uppföljningen av miljö kvalitetsmålen som beskrivs ovan.

[Allt om den senaste regionala uppföljningen finns på miljomal.se/regional](http://miljomal.se/regional)

Bedömningar i uppföljningen

När myndigheterna följer upp miljö kvalitetsmålen, så bedömer de hur miljön är och mår (miljöns kvalitet och tillstånd), jämfört med hur målet beskriver att det bör vara. Dessutom bedömer de om styrmedel finns eller är beslutade som gör att tillräckliga åtgärder hinner genomföras till år 2020 (år 2050 för Begränsad klimatpåverkan). Bedömningen sammanfattas i betyget ja, nära eller nej:

- Ja** Miljö kvalitetsmålet är uppnått eller kommer kunna nås till år 2020 (år 2050 för Begränsad klimatpåverkan)
- Nära** Miljö kvalitetsmålet är delvis uppnått eller kommer delvis att kunna nås till år 2020 (år 2050 för Begränsad klimatpåverkan)
- Nej** Miljö kvalitetsmålet är inte uppnått och kommer inte kunna nås till år 2020 (år 2050 för Begränsad klimatpåverkan) med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder.

I uppföljning av miljö kvalitetsmålen görs även en bedömning av i vilken riktning utvecklingen i miljön går:

- Utvecklingen i miljön är positiv
- Det går inte att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön
- Utvecklingen i miljön är negativ
- Oklar utveckling i miljön, tillräckliga underlag saknas för bedömning

Regionala bedömningar

Länsstyrelserna gör regionala bedömningar av möjligheten att nå miljö kvalitetsmålen. Miljö kvalitetsmålen bedöms i sin helhet och i de delar som respektive länsstyrelse anser är mest viktiga att redovisa utvecklingen för. I flera fall knyter de bedömningarna till egna, regionala miljömål.

Länsstyrelserna bedömer inte miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan eller Skyddande ozonskikt, eftersom förutsättningarna för att nå dessa mål är i huvudsak beroende av internationella insatser. Bedömningen av dessa miljö kvalitetsmål görs samlat på nationell nivå.

Indikatorer

Ett hundratal indikatorer visar förändringar för faktorer som är viktiga för uppföljningen av miljö kvalitetsmålen. Indikatorerna har valts ut av de miljömålsansvariga myndigheterna.

Etappmål – så ska vi nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen
Etappmålen ska underlätta möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. 24 etappmål har antagits av regeringen för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen och luftföroreningar.

Etappmålen identifierar en önskad samhällsomställning. De är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljö kvalitetsmål. De visar vad Sverige kan göra och tydliggör var insatser bör sättas in. Etappmålen anger inte önskade tillstånd för miljön eftersom de läggs fast i miljö kvalitetsmålen med preciseringar.

Ett viktigt syfte med miljö kvalitetsmålen och etappmålen är att de ska vara vägledande för allas miljöarbete, såväl för regeringen som för myndigheter och övriga aktörer. Etappmålen ersätter tidigare delmål.

Etappmålen en del av målstrukturen

Riksdagen beslutade våren 2010 om en ny målstruktur för miljöarbetet:

- Ett generationsmål anger inriktningen för en samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen.
- Miljökvalitetsmål anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.
- Etappmål anger steg på vägen till generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Sveriges miljömål: De stora miljöproblemen ska lösas till nästa generation!

Det är huvudsyftet med de 16 nationella miljökvalitetsmål som har antagits av Sveriges riksdag. Målen beskriver vad vi ska sträva efter och är vägledande när vi ställer om till ett hållbart samhälle.

Under varje miljökvalitetsmål finns flera delmål som mer konkret beskriver vilka förändringar som krävs. Arbetet för att nå målen sker på flera nivåer i samhället:

På nationell nivå har olika statliga myndigheter det övergripande ansvaret.

På regional nivå ska länsstyrelserna anpassa de nationella miljömålen till regionala mål.

På lokal nivå är kommunerna viktiga aktörer och drivkrafter.

Sveriges 16 miljökvalitetsmål:

Definitioner av miljökvalitetsmålen finns i **bilaga 1**.

Miljökvalitetsmålen med preciseringar

- [Begränsad klimatpåverkan](#)
- [Frisk luft](#)
- [Bara naturlig försurning](#)
- [Giftfri miljö](#)
- [Skyddande ozonskikt](#)
- [Säker strålmiljö](#)
- [Ingen övergödning](#)
- [Levande sjöar och vattendrag](#)
- [Grundvatten av god kvalitet](#)
- [Hav i balans samt levande kust och skärgård](#)
- [Myllrande våtmarker](#)
- [Levande skogar](#)
- [Ett rikt odlingslandskap](#)
- [Storslagen fjällmiljö](#)
- [God bebyggd miljö](#)
- [Ett rikt växt- och djurliv](#)

Kommunens miljömål

Funktion och syfte

”Lokala miljömål för Bodens kommun” beskriver Bodens kommuns miljömålsarbete. Det visar vad vi ska göra på lokal nivå för att nå de nationella miljökvalitetsmålen.

De lokala miljömålen är ett styrdokument för kommunens alla verksamheter och bolag. Det ska användas som ett underlag i verksamhetsplanering, budget- och investeringsprogram.

Målgrupp är politiker och tjänstemän inom kommunkoncernen.

Innehåll: Lokala miljömålen beskriver huvuddragen i kommunens miljömålsarbete. Det innehåller kommunens övergripande mål, beskriver vilka frågor vi prioriterar i miljömålsarbetet samt listar aktuella styrdokument.

Tidsram och revidering: Bodens lokal miljömål ska ge en aktuell bild över kommunens miljömålsarbete, innehåll och mål uppdateras därför när nya styrdokument tas fram eller omarbetas. Översyn av Bodens lokala miljömål görs även när nya regionala och nationella miljömål antas. Bodens lokala miljömål är på så sätt ett ”levande” dokument och har ingen bestämd tidsram.

Krav på strategiska planer inom miljömålsområdet: Eftersom kommunens lokala miljömål formuleras i samband med att olika strategiska styrdokument tas fram eller omarbetas, ska ett miljömålsperspektiv alltid finnas med i arbetet med dessa dokument. Viktiga utgångspunkter är de nationella och regionala miljömålen samt befintliga lokala mål. De strategiska styrdokumenterna inom miljöområdet ska bygga på en analys av vilka frågor som är prioriterade för Bodens kommun och vilka åtgärder som ger störst måluppfyllelse. Formulerade mål ska vara uppföljningsbara och beröra verksamheter som kommunen kan styra över.

Avgränsning: Bodens lokala miljömål utgår från Sveriges miljökvalitetsmål och avgränsningen utgår från de frågor som ingår i de nationella och regionala miljömålen. Inom detta område har kommunen även gjort vissa prioriteringar utifrån ett lokalt perspektiv.

Bodens lokala miljömål belyser den ekologiska dimensionen av arbetet för en hållbar utveckling. De övriga två dimensionerna är den sociala och den ekonomiska. Alla tre är beroende av varandra och måste vägas samman på ett balanserat sätt om vi ska nå en hållbar utveckling.

Upplägg

Bodens lokala miljömål är indelat i **fem** fokusområden (Klimat, Biologisk mångfald, Vatten, Giftfri miljö, God bebyggd miljö). De fem fokusområdena täcker in 14 av de nationella miljö kvalitetsmålen enligt tabellen nedan.

Uppdelningen ger en förenklad bild, i verkligheten är flera miljömål relevanta inom mer än ett fokusområde.

Fokusområden - Nationella miljö kvalitetsmål

Klimat

- Begränsad klimatpåverkan

Biologisk mångfald

- Myllrande våtmarker,
- Levande skogar,
- Ett rikt odlingslandskap,
- Ett rikt växt och djurliv

Vatten

- Levande sjöar och vattendrag,
- Ingen övergödning,
- Grundvatten av god kvalitet,
- Bara naturlig försurning,

Giftfri miljö

- Skyddande ozonskikt,

God bebyggd miljö

- God bebyggd miljö
- Frisk luft,
- Säker strålmiljö

Mål: Varje fokusområde har mål under tre rubriker, nationell målsättning, övergripande mål för Bodens kommun samt delmål. För fokusområdet klimat finns dessutom mål från Norrbottens klimat- och energistrategi.

Under nationell målsättning står en förkortad och Bodenpassad version av de nationella miljö kvalitetsmålen som ingår i fokusområdet. Det ger en överblick över den nationella ambitionen.

När nya planer tas fram eller revideras samt vid behov, ska dock de fullständiga miljö kvalitetsmålen användas som vägledning. Dessa återges i bilaga 1 – Sveriges 16 miljö kvalitetsmål.

Två av de nationella miljö kvalitetsmålen – Storslagen fjällmiljö och Hav i balans samt levande kust och skärgård – berör inte Bodens kommun.

I denna version av Bodens lokala miljömål finns övergripande mål för tre fokusområden – klimat, vatten och biologisk mångfald. Övergripande mål för fokusområdena Giftfri miljö och God bebyggd miljö kommer att föras in senare. Till dess gäller den nationella målsättningen som övergripande mål för Bodens kommun.

Genomförande

Kommunens roll och möjligheter att påverka: För att nå de nationella miljö kvalitetsmålen krävs omfattande åtgärder och förändringar i många delar av samhället. På den lokala nivån har Bodens kommun stora möjligheter att påverka, bland annat genom sin roll som tillsynsmyndighet, planerare, inköpare, samt ägare och förvaltare av mark och fastigheter.

En viktig uppgift för kommunen är att skapa förutsättningar för ett hållbart samhälle på lokal nivå. Det måste vara enkelt och lönsamt för individer, företag och organisationer att agera på ett sätt som gör att vi når miljömålen. Bodens kommun ska även påverka andra genom att föregå med gott exempel och visa att omställning till mer hållbara alternativ är möjlig. Där lokalt arbete inte är tillräckligt ska Bodens kommun verka för regionala, nationella och internationella lösningar.

Upphandling: Bodens kommun är en stor inköpare av varor och tjänster. Upphandling är därför ett viktigt verktyg i kommunens arbete för en hållbar utveckling. Vi ska sträva efter att minimera miljöpåverkan som orsakas av kommunens egen konsumtion, lokalt och globalt. Det innebär att vi ska ta miljöhänsyn vid upphandling och inköp av varor, tjänster och entreprenader.

Tillsyn: Bodens kommun är tillsynsmyndighet för miljöfarliga verksamheter, det vill säga kommunen ser till att lagstiftningen följs när det gäller verksamheter som kan orsaka utsläpp till mark, vatten och luft, som hanterar kemikalier, eller som kan störa omgivningen genom exempelvis buller och lukt. Genom tillsynen kan mycket miljöarbete påverkas och styras, både genom information och tvingande krav på åtgärder.

Fysisk planering: Bodens kommun har planmonopol, det vill säga det är kommunen som bestämmer hur mark och vatten ska användas i kommunen, idag och i framtiden. Vid planering av till exempel nya bostäder, arbetsplatser, parker, vägar och ledningar görs avvägningar mellan många olika intressen. Genom att lägga stor vikt vid olika miljöaspekter gynnas en långsiktig hushållning med mark och vatten. Arbetet med fysisk planering är därför ett mycket viktigt verktyg i kommunens miljöarbete.

Förvaltning av mark och fastigheter: Bodens kommun inklusive de kommunala bolagen är stora mark- och fastighetsägare. Det ger oss stora möjligheter till ett framsynt miljöarbete och kommunen strävar efter att föregå som ett gott exempel i förvaltningen av dessa tillgångar. I skötsel av natur- och rekreationsområden är hållbart brukande och stor hänsyn ledord och i kommunala fastigheter har vi höga ambitioner för bland annat energieffektivisering.

Ansvar för teknisk försörjning: I begreppet teknisk försörjning ingår bland annat energi- och vattenförsörjning, rening av avloppsvatten, avfallshantering och telekommunikation.

En mycket stor del av kommunens invånare är anslutna till de kommunala vatten- och avloppsneten och kommunen ansvarar även för stora delar av avfallshanteringen. Genom ett ständigt förbättrings- och utvecklingsarbete av anläggningar och metoder strävar vi efter att minska miljöpåverkan från de kommunala verksamheterna.

Kommunikation och samverkan: Det krävs kunskap och samarbete för att vi ska kunna lösa miljöproblemen. Dialog med medborgare, företag och organisationer är därför en viktig del i miljöarbetet, liksom erfarenhetsutbyte och samverkan. Bodens kommun ska samarbeta med offentliga och privata aktörer på lokal, regional och nationell nivå.

Ansvar: Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret för Bodens kommuns miljöarbete. Varje nämnd, förvaltning och kommunalt bolag ansvarar för att uppfylla de mål och genomföra de åtgärder som specificeras i olika styrdokument. Vissa mål och åtgärder berör bara enskilda förvaltningar, men hållbara transporter och effektiv energianvändning är exempel på två frågor som berör alla enheter.

Politiker och chefer har ledningsansvaret för miljöfrågorna. De ansvarar för att tillräckliga resurser avsätts för att målen ska nås, för att skapa goda förutsättningar för miljöarbetet och för att ta vara på och utveckla personalens kompetens och engagemang i miljöfrågor. Kommunstyrelsen ansvarar för att samordna kommunens strategiska miljöarbete.

Alla medarbetare i Bodens kommun har ett ansvar för sin egen miljöpåverkan i sitt yrkesutövande, bland annat genom resval, energianvändning och avfallshantering.

Uppföljning: Regelbunden uppföljning är en förutsättning för att vi ska kunna bedöma effekten av olika mål och åtgärder. Samtliga mål som finns beskrivna ska följas upp enligt respektive styrdokument. Kommunstyrelsen ansvarar för samordning av uppföljningsarbetet och ska varje år presentera en utvärdering av mål och åtgärder. Miljöarbetet ska även kommuniceras med medborgarna, som genom lättillgänglig information ska få en bild av hur arbetet med miljömålen går.

Fokusområden

Klimat

De pågående och förväntade klimatförändringarna innebär nya utmaningar för vår välfärd. Idag finns en bred enighet om att utsläppen av växthusgaser måste minska kraftigt för att den globala uppvärmningen ska begränsas. Passivitet i klimatfrågan innebär att vi riskerar grundförutsättningarna för våra samhällen – tillgång till rent vatten, möjlighet att producera tillräckligt med mat, människors hälsa och bevarandet av viktiga ekosystem. För vissa länder handlar det till och med om deras fortsatta existens.

Detta fokusområde kopplar mot miljökvalitetsmålet: Begränsad klimatpåverkan

Många av våra dagliga aktiviteter leder till utsläpp av växthusgaser. I Boden står energianvändningen, vägtrafiken, flygresorna samt konsumtion av mat och andra varor för den största klimatpåverkan. Klimatbelastningen för en genomsnittlig Bodensare motsvarar utsläpp av drygt elva ton koldioxid per år (inklusive import för konsumtion och utrikes flygresor). Dessa utsläpp behöver minska till mindre än ett ton till år 2045, för att vi skall nå en hållbar nivå.

Det betyder att vi står inför en stor omställning av vårt samhälle. Fossila bränslen måste fasas ut ur vårt energisystem och ersättas av förnybara energikällor. Vi behöver även använda energi mer effektivt och förändra våra res- och konsumtionsvanor. Här har Bodens kommun en viktig roll: Vi ansvarar för samhällsplanering, vi är en stor energianvändare och inköpare av andra produkter och tjänster, och vi möter medborgare, företag och organisationer i många olika sammanhang.

För att nå målet Begränsad klimatpåverkan måste vi minska våra klimatutsläpp snabbt. Bodens kommun ska sträva efter att visa att ett medvetet klimatarbete kan bidra till ökad livskvalitet och långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling.

Mål

Nationell målsättning: Utsläppen av växthusgaser ska vara på en nivå som, om den tillämpas globalt, inte äventyrar jordens klimat.

Länsstyrelsens målsättning: I Norrbotten är all produktion och konsumtion resurseffektiv och hållbar ur så väl ett regionalt som globalt perspektiv.

Utsläppen av växthusgaser bidrar till att Sveriges mål om noll nettoutsläpp 2050 uppnås. Energiförsörjningen baseras på förnybara energikällor under bevarande av den biologiska mångfalden. Norrbotten är ett robust län med hög livskvalité där energi- och klimatsmarta varor och tjänster är basen för ekonomin. (Vision 2050)

Länsstyrelsens mål för 2020:

- Växthusgasutsläppen i Norrbotten ska vara minst 25 % lägre än 2005.

- De växthusgaser som släpps ut ska generera minst 2 ggr högre värde än 2005.
- Andelen förnybar energi ska ha ökat till 40 % samtidigt som energianvändningen ska vara minst 10 % lägre än 2005.
- Andelen förnybara drivmedel i transportsektorn ska vara högre än 20 %.

Länsstyrelsens mål för 2050:

- Växthusgasutsläppen i Norrbotten ska vara minst 85 % lägre än 2005, de fossila utsläpp som eventuellt finns kvar ska finnas inom handlande sektor.
- Norrbotten ska bidra till Sveriges vision om att vara en fossilfri nation.
- Energianvändningen ska vara minst 40 % lägre än 2005.

Övergripande mål för Bodens:

Bodens kommun har valt att hantera klimatfrågan, d.v.s. minskning av växthusgaser och klimatanpassning, inom ramen för Borgmästaravtalet (Covenant of Mayors for climate and energy). Mål, indikatorer och uppföljning inom detta område framgår därför av aktuella dokument inom Borgmästaravtalet. Aktuella mål ska också finnas i detta dokument. Bodens övergripande klimatmål är för närvarande (2016-11-01):

Mellan 2005 och 2045 ska utsläpp av växthusgaser för Bodens kommun minska med minst 90 procent.

Kommunen skall ha noll nettoutsläpp av växthusgaser i enlighet med det nationella målet.

Prioriterade områden:

Effektiv användning av energi: Användningen av el och värme ska minska i offentliga och privata fastigheter.

Fortsatt omställning av energisystemet: Fossila bränslen ska fasas ut och ersättas av förnybar energi. Tillförseln av förnybar energi ska öka.

Minskade utsläpp från transporter: Fler korta bilresor i kommunen skall i stället ske till fots, med cykel eller med kollektivtrafik. Fordon inom den kommunala organisationen ska drivas med el, biogas eller andra förnybara bränslen.

Klimatsmart mat: Klimatsmarta råvaror ska väljas i större utsträckning för de måltider som serveras i kommunens verksamheter och matsvinnet ska minska. Samarbete med restauranger och livsmedelsbutiker ska inledas för att minska klimatbelastningen från försäljning och svinn.

Delmål:

Mål 2020

- Utsläppen av koldioxid ska vara minst 40 procent lägre än år 2005.
- Kollektivtrafiken ska vara utformad så att den är konkurrenskraftig gentemot bilåkande.
- Kommunens egen förbrukning av fossila motorbränslen ska ha minskat med 50 % jämfört med år 2005.
- Vid inköp av fordon och transporttjänster i kommunal verksamhet ska endast miljöklassade fordon eller fordon som drivs med förnyelsebara bränslen upphandlas.
- Alla bilresor i tjänsten görs med miljöfordon.
- Produktionen av el och värme ska ske med minst 90 % förnyelsebara energikällor.

Mål till 2025

- Utsläppen av koldioxid ska totalt vara minst 50 procent lägre än utsläppen år 2005.
- 60 % av alla fordon i kommunal verksamhet ska drivas med förnyelsebara bränslen eller vara miljöklassade fordon.
- Kommunens egen förbrukning av fossila motorbränslen ska ha minskat med 75 % jämfört med år 2005.
- Kommunal verksamhet ska, inom ramen för lagen om offentlig upphandling, i första hand upphandla lokalproducerade varor och tjänster för att minska transporterens miljöpåverkan.

Mål 2030

- Utsläppen av koldioxid ska totalt vara minst 60 procent lägre/inv än utsläppen år 2005.
- Kommunens egen förbrukning av fossila motorbränslen ska ha minskat med 90 % jämfört med år 2005.

Biologisk mångfald:

Detta fokusområde kopplar verkligt stora utmaningarna för vår tid. Över hela världen minskar utbredningen av viktiga ekosystem och av vilda växter och djur. Idag bedöms cirka en tredjedel av alla arter på jorden vara hotade. Miljökvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv är kopplade till Biologisk mångfald.

Förändrad markanvändning och intensivt brukande är de främsta orsakerna till minskad biologisk mångfald. I Bodens kommun har vattenreglering och modernt skogs- och jordbruk lett till att många artrika miljöer, som till exempel gammal skog, ängar och våtmarker försvunnit. Idag finns inom Bodens kommun c:a 4,5 procent skyddad mark och det pågår flera reservatsbildningar.

Bodens kommun äger och förvaltar mark främst inom och i anslutning till tätbebyggda områden. Markinköp av både skog- och jordbruksmark har under åren genomförts för att stärka kommunens markreserv för att möjliggöra för tätortsutveckling. Inom områden med jordbruksmark arbetar kommunen aktivt med nyttjanderätter. I runda tal äger Bodens kommun c:a 3000 hektar mark varav c:a 1700 hektar produktiv skog. Här har kommunen möjligheter att bedriva ett aktivt naturvårdsarbete och att underlätta för friluftsliv och rekreation. Att vistas i naturen har positiva hälsoeffekter och att säkra attraktiva grönområden är därför viktigt för såväl folkhälsan som för den biologiska mångfalden.

Med ett helhetsperspektiv i naturvårdsarbetet kan vi skapa stora mervärden. Våtmarkerna är viktiga livsmiljöer för många växter och djur, men de renar även vattnet från föroreningar och näringsämnen, bidrar till jämnare vattenflöden och blir dessutom ofta populära rekreationsområden. När vi arbetar för biologisk mångfald i Boden arbetar vi alltså för ett levande landskap, men också för människors hälsa och livskvalitet.

Mål

Nationell målsättning: Naturresurser ska nyttjas på ett hållbart sätt och den biologiska mångfalden ska bevaras och förstärkas.

Övergripande mål för Boden: Arealen mark med höga naturvärden i kommunen ska öka. Till 2020 ska 100 hektar av kommunens egen mark med höga naturvärden ha fått ett långsiktigt skydd genom reservatsbildning eller motsvarande, eller ha restaurerats för att återfå höga naturvärden.

Möjligheterna att uppleva och nyttja grön- och naturmiljöer i kommunen ska förbättras, både för medborgare och besökare.

Prioriterade områden:

Naturvårdshänsyn och skydd av värdefull natur: I allt planarbete och inom ramen för lov- och tillståndsgivning ska stor hänsyn tas till miljöer med hög biologisk mångfald. Särskilt värdefulla naturmiljöer ska ha ett långsiktigt skydd och skötas så att naturvärdena utvecklas. I kommunens eget skogsbruk har sociala värden och naturvärden högre prioritet än virkesproduktion och ekonomisk avkastning. Minst 6,5 procent av den produktiva skogen i kommunens skogsinnehav ska vara skyddad genom reservat eller motsvarande.

Restaurering och nyskapande av miljöer med hög biologisk mångfald: Den biologiska mångfalden ska stärkas genom att miljöer med höga värden restaureras och återskapas i skogs- och odlingslandskap samt i sjöar och vattendrag.

Landskapsperspektiv som utgångspunkt: Naturvårdsarbetet ska utgå från ett ekologiskt landskapsperspektiv. Kommunen ska tillsammans med andra aktörer utveckla såväl naturvärden som kultur- och rekreationsvärden i områden med värdefulla miljöer.

Utveckling av tätortsnära natur: I den fysiska planeringen och i utvecklingen av parker och naturområden ska stor hänsyn tas till miljöer som är viktiga för biologisk mångfald. Kommunens tätorter ska präglas av en välutvecklad grönstruktur med lättillgängliga och attraktiva parker och naturområden. Anordningar som underlättar för friluftslivet ska finnas i viktiga rekreationsområden.

Delmål:

Mål 2017

- Ingen skotertrafik förekommer på förnygringsytor där markägaren inte gett sitt medgivande.
- Mängden småbiotoper i odlingslandskapet ska bevaras i minst 2016 års omfattning.
- I Boden ska förlusten av biologisk mångfald vara hejdad.

Mål 2020

- Minst 40 % av de livsmedel som används inom kommunens egen verksamhet ska ha producerats på ett ekologiskt hållbart sätt, d v s utan kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel.
- Minst 6,5 procent av den produktiva skogen i kommunens skogsinnehav ska vara skyddad genom reservat eller motsvarande.

Mål 2025

- Mängden död ved, arealen äldre lövrik skog och gammal skog ska bevaras och förstärkas.
- Skogsbruket i kommunägda skogar är miljöcertifierat enligt svenska FSC-kriterier.
- Minst 50 % av de livsmedel som används inom kommunens egen verksamhet ska ha producerats på ett ekologiskt hållbart sätt, d v s utan kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel.

Mål 2030

- Minst 60 % av de livsmedel som används inom kommunens egen verksamhet ska ha producerats på ett ekologiskt hållbart sätt, d v s utan kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel.

Gifrfri miljö

Detta fokusområde kopplar mot miljö kvalitetsmålen: Gifrfri miljö, Skyddande ozonskikt

Vi använder och exponeras för allt fler kemikalier i vardagen. Läkemedel, bekämpningsmedel, rengöringsmedel och färger är vanliga produkter, men vi kommer även i kontakt med kemikalier som finns i mat, kläder, skönhetsprodukter, elektronik och möbler.

Det saknas fortfarande kunskap om hur många ämnen påverkar vår hälsa och vilka effekter de har i naturen. Det räcker inte heller med kännedom om olika ämnens farlighet – ämnen som är förbjudna i Sverige och EU kan ändå finnas i produkter som importeras från andra länder. Som enskild konsument är det ofta svårt att få veta vilka hälsofarliga ämnen som kan finnas i olika produkter.

Bodens kommun har svårt att påverka vilka farliga ämnen som finns på marknaden för det krävs ett starkare internationellt regelverk. Men ansvaret för avfalls-, avlopps- och dagvattensystemen gör att kommunen har en viktig roll för att minska spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen. Bodens kommun arbetar enligt EU:s avfallshierarki där förebyggande av avfall är första prioritet, följt av återanvändning, återvinning och sist säkert omhändertagande av avfall. Förebyggande arbete är även viktigt när det gäller spridning av föroreningar till vattendrag och till dagvatten- och avloppssystem. Här är tillsyn av industri och jordbruksföretag ett av flera viktiga verktyg.

Efterbehandling av förorenade områden är en annan viktig fråga för att minska spridning av farliga ämnen. I Bodens finns ett stort antal förorenade områden. I Länsstyrelsens regionala program för efterbehandling av förorenade områden i Norrbottens län 2015-2017 finns fem områden inom Bodens kommun uttagna bland de mest angelägna åtgärdsobjekten i Norrbotten; Bodensågen, Norbergs träimpregnering (Moråsen), Solgårdarna, Bodens bangård, Frörenseriet. Utöver dessa områden som prioriterats av länsstyrelsen finns ytterligare förorenade områden i Bodens kommun med lägre riskklasser eller där utredning/inventering inte har skett. En sammanställning gjord av samhällsbyggnadskontoret 2015-05-25 innehåller följande förorenade områden: Bodensågen, Norbergs såg (Moråsen), Bodens bangård, Moråsdiket, Malmspårsdiket, Solgårdarna, Frörenseriet, Holmforshemmet, Lakaträsk/Djupsjö, Försvartsvätten (Pilen 6), Textilia AB, Nedlagd drivmedelsanläggning Brännberg, Nedlagd drivmedelsanläggning Gunnarsbyn, Förorenade lämningar Försvarmakten (c:a 200 objekt), Nedlagda avfallsdeponier (c:a 15 objekt varav viktigast Prästholmen). Här har kommunen tillsammans med andra aktörer en viktig uppgift att få till stånd sanering av dessa områden.

Kommunen ska även sträva efter minimal användning av miljöfarliga ämnen inom den egna organisationen. Arbetet för att skapa giftfria kretslopp tar oss närmare målet om en säker livsmiljö i Boden, för människor och för växter och djur.

Mål

Nationell målsättning: Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Övergripande mål för Boden: Den nationella målsättningen är för närvarande även det övergripande målet för Bodens kommun.

Prioriterade områden

Minskad användning av miljö- och hälsofarliga ämnen. Användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska genom tillsyn av företag. Vid ny- och tillbyggnation av kommunala fastigheter ska krav på minimalt innehåll av miljö- och hälsofarliga ämnen ställas på byggmaterial. I den egna organisationen ska redovisningen av kemikalieanvändningen bli effektivare, användningen av kemikalier ska minska och farliga ämnen fasas ut. Kemiska växtskyddsmedel ska inte användas i kommunens verksamhet. Inköp av ekologisk mat ska öka.

Minskad spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen: Spridningen av tungmetaller och andra föroreningar ska minskas genom utbyggd dagvattenrening, skyddszoner längs vattendrag samt tillsyn av industri och lantbruksföretag. Kvaliteten på slam från reningsverk ska förbättras genom certifieringsarbete. Kunskapen om påverkan från läkemedelsrester i vattnet ska öka.

Minskade avfallsmängder: Tre områden prioriteras i avfallsplanen: Minska avfallet, med fokus på minskat matsvinn och ökad återanvändning. Avgifta kretsloppet, med fokus på att förbättra utsorteringen av farligt avfall. Öka återvinningen, med fokus på ökad utsortering av förpackningar, tidningar och matavfall.

Efterbehandling av förorenade områden: Kunskapen om var det finns förorenade områden i kommunen ska öka och kommunen ska verka för att efterbehandling påbörjas i de mest prioriterade områdena. Vid exploatering och överlåtelse av mark ska förekomst av förorenad mark uppmärksammas.

Delmål:**Mål 2020**

- Andelen ekologisk mat ska vara minst 40 %.
- Redovisningen av kemikalieanvändningen i kommunens verksamhet ska ske årligen.
- Avfall från Bodens kommun som läggs på deponi ska minska från 2015 års nivå med 5 %.

Mål 2025

- Andelen ekologisk mat ska vara minst 50 %.
- Kemiska växtskyddsmedel ska inte användas i kommunens verksamhet.
- Avfall från Bodens kommun som läggs på deponi ska minska från 2015 års nivå med 10 %.
- Minst 25 % av de 2015 kända förorenade områden i kommunen ska vara sanerade.

Mål 2030

- Andelen ekologisk mat ska vara minst 60 %.
- Avfall från Bodens kommun som läggs på deponi ska minska från 2015 års nivå med 15 %.
- Minst 50 % av de 2015 kända förorenade områdena i kommunen ska vara sanerade.

Vatten

Detta fokusområde kopplar mot miljö kvalitetsmålen: Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Ingen övergödning, Bara naturlig försurning.

Rent vatten är en förutsättning för människors hälsa och för vårt välbefinnande. Men det är en krympande naturresurs. Överutnyttjande och föroreningar av olika slag är idag allvarliga hot mot viktiga vattentillgångar och mot den biologiska mångfalden. I Bodens kommun leder läckage av näringsämnen från åkrar och skogsmark samt utsläpp från avlopp till övergödning av Bodensjöarna och andra vatten. Föroreningar är också ett hot mot dricksvattnet – vårt viktigaste livsmedel.

Att trygga vattenförsörjningen och arbeta för hållbar vattenanvändning är ett viktigt ansvar för Bodens kommun. I Bodens kommun är nästan 90 procent av invånarna anslutna till kommunalt dricksvatten och kommunala avloppsverk. Kommunens arbete med dagvatten, naturvård i vattenmiljöer samt tillsyn av industri, lantbruk och avlopp är exempel på viktiga områden ur vattensynpunkt. Eftersom vattenfrågor ofta går över kommungränserna och berör många olika aktörer, är även regionalt samarbete och deltagande i vattenråd viktigt.

En stor del av vattenmiljöarbetet kretsar kring ramdirektivet för vatten, som antogs av EU år 2000. Målet är att alla yt-, grund- och kustvatten inom EU ska uppnå god kemisk och ekologisk status till år 2015, alternativt till år 2021. Med god status menas att vattenkvaliteten är bra och att naturligt förekommande växter och djur trivs. Cirka 35 procent av sjöarna och vattendragen i Bodens kommun bedöms ha mycket god eller god status i dagsläget. 65 procent är alltså i behov av åtgärder. Det betyder att vi har ett omfattande arbete framför oss. Ett arbete där Bodens kommun engagemang har stor betydelse.

Mål

Nationell målsättning: Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning.

Vattenmiljöers ekologiska och vattenhållande funktioner, produktionsförmåga, biologiska mångfald, kulturmiljövärden samt värden för friluftsliv ska bevaras.

Övergripande mål för Boden:

Miljö kvalitetsnormerna för vatten ska uppfyllas enligt den förvaltningsplan som beslutats för Bottenvikens vattendistrikt.

Prioriterade områden

Hållbar och trygg vattenförsörjning: Vattenskyddsområden med skyddsbestämmelser ska finnas för alla allmänna vattentäkter. Yt- och grundvatten som kan ha betydelse för framtida dricksvattenförsörjning ska kartläggas och få ett långsiktigt skydd.

Minskad övergödning: Utsläpp av näringsämnen, framför allt fosfor, ska minska från enskilda avlopp och kommunala avloppsanläggningar.

Minskad spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen: Spridningen av tungmetaller och andra föroreningar ska minskas genom utbyggd dagvattenrening, skyddszoner längs vattendrag samt tillsyn av industri och jordbruksföretag. Utsläppen av tungmetaller och organiska föroreningar till vårt avloppsvatten ska minska och det ska vara lätt att ta hand om sitt farliga avfall.

Ökad biologisk mångfald: Den biologiska mångfalden ska stärkas genom restaurering av våtmarker, vattendrag och andra värdefulla vattenmiljöer. Särskilt värdefulla miljöer ska ha långsiktiga skydd.

Delmål:

Mål 2020: Samtliga kommunala vattentäkter har ett fullgott skydd med tillräckliga skyddszoner.

Kartläggningen av läckaget av näringsämnen från åkrar och skogsmark till Bodensjöarna är gjord. Plan för att minska utsläpp från avlopp till Bodensjöarna och andra vatten är framtagen.

Mål 2025: Restaurering av våtmarker, vattendrag och andra värdefulla vattenmiljöer har påbörjats.

Utsläpp av näringsämnen synkroniseras med Bottenvikens vattendistrikts förvaltningsarbete

God bebyggd miljö

Detta fokusområde kopplar mot miljö kvalitetsmålen: God bebyggd miljö, Frisk luft, Säker strålmiljö,

Befolkningsökning och snabbt växande städer har gjort hållbar stadsutveckling till en högaktuell och global miljöfråga. Vi behöver samhällen som är byggda för låg energianvändning och effektiv hushållning med naturresurser samtidigt som de är attraktiva och hälsosamma boendemiljöer. Bodens kommun har en viktig roll i utvecklingen av god bebyggd miljö på lokal nivå. Ansvaret för samhällsplaneringen innebär att vi måste göra kloka val vid utformning av byggnader, infrastruktur och system för att hantera energi-, vatten- och avfallsflöden.

Huvuddelen av invånarna i Bodens kommun bor i eller omkring centralorten. Det är positivt utifrån ett hållbarhetsperspektiv eftersom en samlad bebyggelse innebär minskat transportbehov och möjliggör resurssnåla och effektiva lösningar för infrastruktur, teknisk försörjning och offentlig service. I takt med att kommunens befolkning växer ska därför nya bostäder och verksamheter i första hand koncentreras till redan bebyggda områden. I denna process är det viktigt att värna om både kultur- och naturmiljön. Det kulturhistoriska arvet är en viktig del av ett områdes identitet och grönstrukturen bidrar med flera viktiga funktioner som till exempel möjligheter till rekreation och motion, biologisk mångfald, dagvattenhantering, luftrening och temperaturreglering.

Ett hållbart Boden kräver miljöanpassade lösningar när vi bygger nytt, men också att vi förändrar befintliga strukturer. En viktig utmaning är att förändra transportsystemet och styra över fler transporter från bilresor till mer hållbara alternativ. I staden leder mindre biltrafik till en attraktivare stadsmiljö, bättre luftkvalitet och mindre buller och trängsel. Andra utmaningar är att minska funktionssepareringen och föra bostäder, handel, arbetsplatser och service närmare varandra, att fullfölja övergången till en förnybar energiförsörjning och att utveckla mer kretsloppsanpassade lösningar för avfalls- och avloppshantering. Att åstadkomma en god bebyggd miljö med hållbara system är en stor utmaning som kräver framsynt arbete. Byggnader och infrastruktur har lång livslängd så det är idag som vi bygger morgondagens samhälle.

Mål

Nationell målsättning: Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Natur- och kulturvärden ska utvecklas och utformningen av bebyggelsen ska främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser.

Övergripande mål för Boden: Den nationella målsättningen är för närvarande även det övergripande målet för Bodens kommun.

Prioriterade områden:

Tätare och resurssnål bebyggelse: Befolkningsökningen ska i första hand hanteras genom förtätning av Boden stad och de mindre tätorterna. Bostäder, grönområden, arbetsplatser, dagligvaruhandel och service bör ligga i anslutning till varandra. Energianvändningen ska effektiviseras i befintliga byggnader och ny bebyggelse ska vara energisnål och lokaliseras i lägen som möjliggör hållbara transporter och kollektiva lösningar för bland annat energiförsörjning och avlopp. Vid ny- och tillbyggnation inom kommunens fastigheter ska bästa alternativ väljas utifrån livscykelkostnadsberäkningar.

Hållbart resande: Miljöpåverkan från trafiken ska minska. Luften och vattnet ska bli renare, bullret ska minska och trivseln ska öka genom att fler resor sker till fots, med cykel eller med kollektivtrafik. Arbetspendling med cykel, tåg och buss ska underlättas.

Utveckling av gröna värden: Kommunens tätorter ska präglas av en välutvecklad grönstruktur med lättillgängliga och attraktiva parker och naturområden. Särskild vikt ska läggas vid att det finns grönytor för lek och rekreation i nära anslutning till bostäder.

Rik kulturmiljö: De kulturhistoriska värdena ska bevaras och utvecklas samtidigt som de bebyggda miljöerna växer och förnyas. Kunskapen om kulturhistoriska värden ska hållas uppdaterad och aktuella inventeringar och värderingar ska användas som underlag i den fysiska planeringen. Särskilt värdefulla kulturmiljöer ska ges ett långsiktigt skydd.

God boendemiljö: Den bebyggda miljön ska utformas så att den uppfyller ställda krav på gestaltning och bidrar till välbefinnande och trygghet. Kommunens fastigheter ska miljöinventeras och negativa miljöaspekter ska åtgärdas. Kommunen ska verka för att minska störningar från buller, och för att radonhalten i alla byggnader ska understiga Socialstyrelsens gränsvärden.

Delmål:

Mål 2020: Huvuddelen av alla företag och organisationer i Boden har gått igenom sin verksamhet ur miljösynpunkt och upprättat egna miljöplaner.

För ökad tillgänglighet för funktionshindrade ska enkla hinder vara åtgärdade. Offentliga lokaler (t.ex kommunhus, skolor, sjukvårdsinrättningar och affärer) ska vara tillgängliga.

Alla förskolor och skolor har erhållit Grön flagg eller motsvarande miljöcertifiering.

Mål 2025: Luftkvaliteten mäts årligen och skall klara miljökvalitetsnorm.

Ordlista

Biologisk mångfald: Biologisk mångfald innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem. Enklare uttryckt beskriver det naturområden där många olika växter och djur lever tillsammans.

Dagvatten: Dagvatten består av regnvatten, smältvatten och annat vatten som rinner av från mark och hårdgjorda ytor. I bebyggd miljö leds dagvattnet ner i brunnar och vidare i rörsystem ut i vattendrag och sjöar (ofta utan rening). Dagvatten från stadsmiljöer innehåller föroreningar, bland annat tungmetaller som sköljts av från vägar med mera.

Ekologiskt jordbruk: Ekologiskt jordbruk kan definieras på lite olika sätt, men innebär att odlingen anpassas till ett områdes förutsättningar och kretslopp. Två viktiga saker som är utmärkande för ekologiskt jordbruk är att användning av konstgödsel och bekämpningsmedel inte är tillåten.

Ekologiskt landskapsperspektiv: Med ekologiskt landskapsperspektiv menas att använda ett helhetsperspektiv i förvaltning av arter och naturtyper. Landskapet formas av många faktorer, där olika biologiska processer och människans markanvändning tillhör de viktigaste.

Ekosystem: Alla levande varelser och den miljö som finns inom ett visst område bildar tillsammans ett ekosystem. Det kan vara stort eller litet beroende på hur man väljer att betrakta det.

Fossila bränslen: De viktigaste fossila bränslena är kol, naturgas och olja. De består av energirika kolföreningar som bildats när forntida djur- och växtdelar bäddats ner i jorden och utsatts för högt tryck under miljontals år.

Förnybara energikällor: Förnybara energikällor förnyas hela tiden och tar inte slut. De viktigaste förnybara energikällorna är solenergi, vatten- och vindkraft samt biobränslen. I grunden är det solen som är källan för dessa energislager eftersom solinstrålningen driver luftströmmar, vattnets kretslopp och fotosyntesen hos gröna växter.

Förorenad mark: Förorenad mark består ofta av gammal gruv- och industrimark och andra områden där det skett utsläpp av giftiga ämnen genom t.ex. olyckor. Vanliga föroreningar är olika oljeprodukter, tungmetaller och bekämpningsmedel. Länsstyrelsen kartlägger förorenade områden i Sverige och klassar dem i olika riskgrupper.

Försurning: Försurning innebär att pH-värdet sjunker i mark och vatten till följd av tillförsel av sura ämnen. Den största orsaken till försurning är nedfall av svavel- och kväveföreningar från förbränning av fossila bränslen. Försurning leder bland annat till utslagning av känsliga arter i vatten.

Grönstruktur: Med grönstruktur menas det nätverk av gröna ytor (och till viss del även vatten) som finns i en för övrigt bebyggd miljö. I grönstrukturen ingår t.ex. parker, andra större och mindre naturområden och gröna stråk som t.ex. alléer och gräsytor längs vägar.

Hotade arter: Hotade arter är växter, djur eller andra levande organismer som riskerar att försvinna från ett visst område eller utrotas helt och hållet. Hotade arter som riskerar att dö ut och försvinna från Sverige finns samlade och beskrivna i den nationella rödlistan.

Hållbar utveckling: Hållbar utveckling innebär att vi tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Hållbar utveckling består av tre delar: ekologisk hållbarhet, som handlar om att långsiktigt bevara ekosystemens produktionsförmåga och biologiska mångfald; social hållbarhet, som handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls; och ekonomisk hållbarhet, som handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Kemiska växtskyddsmedel: Kemiska växtskyddsmedel är kemikalier som används för att skydda växter från t.ex. svampangrepp, skadedjur och andra växter. De används inom trädgårds-, jord och skogsbruk.

Livscykelkostnad: Livscykelanalys (LCA) och livscykelkostnad (LCC) är två metoder som används för att ta hänsyn till miljöpåverkan och ekonomiska konsekvenser vid köp av produkter och tjänster. LCA ger en helhetsbild av en produkts totala miljöpåverkan ”från vaggan till graven” med hänsyn tagen till bland annat produktion och användning. LCC fokuserar på driftkostnader över tid, utifrån vald livslängd på t.ex. en byggnad eller anläggning.

Radon: Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas som kan finnas i mark, vatten och i vissa byggnadsmaterial. Bor man under lång tid i ett hus med höga radonhalter ökar risken för lungcancer.

Ramdirektivet för vatten: Ramdirektivet för vatten är ett EU-direktiv som införlivades i svensk lagstiftning 2004. En av direktivets huvudprinciper är att

inget vatten får försämrats, och målet är att allt vatten senast år 2015 (alternativt 2021 om det inte är möjligt till 2015) ska ha uppnått ”god ekologisk status”.

Vattenråd: Ett vattenråd är en frivillig sammanslutning av aktörer inom ett avrinningsområde. Vattenråd är tänkta att fungera som forum där frågor om vattenresurser inom det aktuella området kan diskuteras. De kan vara en viktig remissinstans vid beslut om olika frågor inom vattenförvaltningen.

Vattenskyddsområde: Vattenskyddsområden inrättas för att skydda områden runt vattentäkter från olika föroreningar. Inom vattenskyddsområdet gäller beslutade föreskrifter som t.ex. restriktioner för schaktningsarbeten, bergvärme, spridning av gödsel och bekämpningsmedel med mera.

Växthusgaser: Växthusgaser i jordens atmosfär bidrar till att värma upp jordytan. De släpper igenom den inkommande strålningen från solen, men absorberar delar av jordens värmestrålning och hindrar därmed värmen från att stråla ut igen. Några av de viktigaste växthusgaserna är vattenånga, koldioxid, metan och lustgas.

Övergödning: Övergödning uppstår genom utsläpp av för mycket växtnäringsämnen, framför allt kväve och fosfor. Näringsöverskottet orsakar bland annat igenväxning av sjöar och våtmarker och algblomningar och syrebrist i sjöar och hav. Övergödning leder till ändrad artsammansättning och minskad biologisk mångfald.

Sveriges 16 miljö kvalitetsmål

Begränsad klimatpåverkan: Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Frisk luft: Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Bara naturlig försurning: De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.

Giftfri miljö: Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Skyddande ozonskikt: Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Säker strålmiljö: Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

Ingen övergödning: Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Levande sjöar och vattendrag: Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Grundvatten av god kvalitet: Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Hav i balans samt levande kust och skärgård: Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård skal ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Myllrande våtmarker: Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Levande skogar: Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Ett rikt odlingslandskap: Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Storslagen fjällmiljö: Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

God bebyggd miljö: Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Ett rikt växt- och djurliv: Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Delmål för varje miljö kvalitetsmål hittas bland annat på miljömålportalen:
www.miljomal.se